

Slim in de Stad-Prijs

Inschrijvingsformulier

Gelieve dit formulier ten laatste op 15 november 2015 in te dienen via info@thuisindestad.be.

1 GEGEVENS VAN DE INDIENER

Naam:	Pieter Van Camp
Telefoonnummer:	02 563 03 14 of 0499 86 82 37
E-mail:	pieter.vancamp@vgc.be
Functie van de contactpersoon:	Deskundige-coördinator cel Stedelijk Beleid

Naam van de stad (of VGC) :	Vlaamse Gemeenschapscommissie
Straat:	Emile Jacqmainlaan
Huisnummer:	135
Postcode:	1000
Gemeente:	Brussel

2 HET CONCEPT

Gelieve het concept op maximum 5 A4-pagina's uit te werken. Dit formulier dient louter als ondersteuning bij de voorstelling.

2.1. Situering van het concept:

☒	Op niveau stad/stadsregio	☒	Multidisciplinair karakter
☐	Op niveau wijk/buurt	☐	Beleidsdomein gebonden

2.2. Samenvatting van de visie

(Omschrijf beknopt de krachtlijnen van de visie)

De VGC dient dit concept in samen met vzw Atelier Groot Eiland (AGE). AGE is een partner van de VGC bij de uitvoering van haar welzijnsbeleid rond arbeidszorg en haar stedelijk beleid.

Situering

Gezond fruit en groenten kweken in Brussel, duurzaam en lokaal eten, het is mogelijk. Stadslandbouw heeft de wind in de zeilen. Stadslandbouw kiest ervoor om de biodiversiteit te beschermen, ze versterkt de sociale banden tussen de burgers en stimuleert de lokale economie.

Om een concreet antwoord te bieden op de voedingsbehoeften van de stadsbewoners, die met steeds meer zijn, moet er slim geproduceerd worden door te kiezen voor korte ketens. Het gebrek aan beschikbare ruimte in de stad zet aan tot grote creativiteit om niet-gebruikte ruimten te benutten, maar ook tot het gebruiken van onmiddellijk beschikbare grondstoffen (regenwatertanks, horeca-afval...) en tot het bedenken van vindingrijke productietechnieken. Tegelijkertijd biedt stadslandbouw ook perspectieven voor tewerkstelling. Het project Urban Farm Lease, een project rond stadslandbouw in Brussel dat in 2014 een Europese prijs toebedeeld kreeg, schat in dat 3.000 nieuwe jobs voor Brusselse jongeren kunnen gecreëerd worden in de stadslandbouw.

Concept

Met "W² in de stad" wil Atelier Groot Eiland vzw een concept van sociale economie gecombineerd met nieuwe stedelijke en duurzame productieprocessen verder ontwikkelen.

Het voorgestelde concept vormt een unieke combinatie van:

- 1) arbeids- en inschakelingstrajecten op maat van de meest kwetsbare doelgroepen,
- 2) duurzame productieprocessen met een korte keten-benadering (moestuin, restaurant, meubilair),
- 3) een versterking van het economische en sociale weefsel in transitwijken en in wijken waar projecten van stedelijke herwaardering gepland zijn (kanaalzone),
- 4) een knap staaltje van publiek-private samenwerking, waarbij sociale en commerciële ontwikkeling samengaan (Abattoir, Brussels Beer Project, Meininger Hotel, Delhaize).

Diversificatie in de trajecten naar tewerkstelling, voor de meest kwetsbare doelgroepen

AGE helpt kansarme en langdurig werkloze Brusselaars aan geschikt werk. Mensen die bij AGE terecht komen, leren een stiel, maar wennen ook aan het ritme van een werkdag en worden (opnieuw) sociaal geïntegreerd in de maatschappij. AGE zoekt daarbij naar nieuwe vormen

van trajecten naar tewerkstelling, op maat van de meest kwetsbare doelgroepen. Dat doet ze door middel van verschillende ateliers (een verzendatelier, een schrijnwerkerij, een artisanal atelier en een atelier rond horeca/voeding) en met een diverse waaier van werkervaringstrajecten en arbeidszorg. AGE wil arbeidszorg (als arbeidstraject voor de zwakste doelgroepen, waar zorg en opleiding samengaan) ook combineren met innovatieve en duurzame stedelijke nijverheid en stadslandbouw.

Stedelijke herwaardering van transitiezones

AGE is met haar arbeidstrajecten actief in stedelijke transitiezones (kanaalzone). Het werk van AGE gaat gepaard met de uitbating van een sociaal restaurant in een nieuw hotel (site Belle-Vue) en een moestuin op het dak van de grootste overdekte markthal van Brussel (site Abattoir). AGE speelt daarbij een sociale rol in de duurzame economische reconversie van oude industriële sites in de kanaalzone, en dat in de meest kansarme buurten van Brussel (Laag-Molenbeek, Kuregem), met een zeer hoge werkloosheid.

AGE wil het concept 'W² in de stad' in de toekomst verder ontwikkelen rond verschillende complementaire assen: moestuin, schrijnwerkerij, kleinhandel (shop) en restaurant/catering. Deze zullen gecombineerd een plek krijgen op twee locaties.

In de vroegere brouwerij Belle-Vue in Sint-Jans-Molenbeek (passief gebouw) zal men een maaltijd kunnen eten met groenten uit de aanpalende moestuin, een biertje drinken gemaakt van oud brood (Babylone, samenwerking met Brussels Beer Project) en dit gezeten aan zelfgemaakte tafels en stoelen uit afvalhout (Boomerang design - atelier schrijnwerkerij). In de shop zal men naast artisanale typische Brusselse (voedings-)producten ook groenten en fruit uit de moestuin en de zelfgemaakte tafels en stoelen kunnen kopen. De maaltijden, de drank, het meubilair, de producten zijn als het ware het uithangbord van de arbeidstrajecten.

Op het dak van de gloednieuwe voedingshal Foodmet op de site van Abattoir in Anderlecht (Kuregem), wil AGE met de uitbating van een moestuin van ongeveer 1.400 m² het concept van stadslandbouw een bredere invulling geven: enerzijds wil men zich richten tot personen die opgeleid willen worden tot stadslandbouwers, met een focus op jongeren, anderzijds wordt gemikt op een groep personen met psychiatrische problemen. Met deze laatste groep heeft AGE al heel wat ervaring, maar voor een groeiende groep personen met burn-out verschijnselen zijn er tot op heden geen aangepaste activiteiten. De moestuin wil hier een goed antwoord op bieden.

Duurzame productieprocessen, korte keten

Aspecten van duurzaamheid en samenwerking zijn onlosmakelijk aan het concept verbonden. In samenwerking met de gemeente Sint-Jans-Molenbeek probeert AGE duurzaamheid een plaats te geven binnen de sociale economie. Met het vervaardigen van meubels uit afvalhout en met stadslandbouw combineert AGE het recht op waardig werk met zorg voor onze planeet.

Op beide sites kan het principe van korte keten toegepast worden: in het toekomstige restaurant op de Belle-vue site zal men een maaltijd kunnen eten met groenten uit de aanpalende moestuin en deze groenten zal men ook kunnen kopen in de shop. Op de site van Abattoir is er een rechtstreekse afzetmarkt van de geproduceerde groenten naar de overdekte markthal en het niet-overdekte marktgebouwen op de site. De overige opbrengst van beide moestuinen zal – door middel van aangepaste fietsen (CO₂-negatief) - verdeeld worden via bio-markten.

Publiek-private samenwerking

Zie 2.8

2.3. Visie en doelstellingen van het concept

(Beoogde impact van het concept op de stad)

Het concept dat wordt ingediend heeft als doelstelling om innovatieve en duurzame stedelijke nijverheid en stadslandbouw te combineren met arbeidszorg (als arbeidstraject) voor de zwakste doelgroepen). Dit wordt gerealiseerd door middel van arbeids- en inschakelingstrajecten op maat van de meest kwetsbare doelgroepen. Het betreft een combinatie van nieuwe stedelijke productieprocessen zoals een meubelmakerij (design) met recycling van afvalhout en de ontwikkeling van stadslandbouw.

De automatisering en verstedelijking hebben de gewasproductie (fruit en groenten) geleidelijk aan verdreven uit de dichtbevolkte gebieden, voordat de landbouw- en voedingsindustrie die bijna volledig internationaliseerde. De afstanden die voedingswaren afleggen van productie tot consumptie zijn vertienvoudigd, wat hun ecologische afdruk opmerkelijk verzwart. Maar vandaag merken we ook een heropleving van de stedelijke voedingsproductie. Het hierboven beschreven experiment streeft naar ruimtebesparing (ontwikkeling en gebruik van moestuin op een dak), recycling van voedingsafval (project met Delhaize waarbij voedseloverschotten van Delhaize gebruikt worden in het restaurant van Atelier Groot Eiland) en stadsecologie waardoor de stedeling terug voeling krijgt met de landbouw.

Stadslandbouw speelt ook een rol in de vele uitdagingen die zich stellen op het vlak van duurzame voeding en socio-economische ontwikkeling.

Een onderzoek van de Facultés Saint-Louis heeft het tewerkstellingspotentieel van een duurzaam voedingssysteem in Brussel geëvalueerd. Op basis van ambitieuze hypothesen bleek dat de stedelijke landbouwproductie de potentieel grootste werkgever zou zijn. De Brusselse voedingsproductie heeft vandaag 437 voltijdse werknemers, maar men schat dat de stedelijke landbouwproductie, dankzij het gebruik van milieuvriendelijke en arbeidsintensieve teelttechnieken, een potentieel heeft van 1.400 extra jobs. Het concept dat Atelier Groot Eiland voorstelt wil hierbij de rol spelen van incubator.

Milieuvriendelijke kweekmethodes en een plaatselijke productie, in combinatie met nabije verkoop- en consumptiepunten (korte ketens waardoor minder transport) verkleinen de ecologische afdruk van voedsel aanzienlijk.

Het verbeteren van de luchtkwaliteit, het afremmen van afvloeiingswater, het fixeren van koolstof en het beschermen van de biodiversiteit worden in dit concept ook nadrukkelijk beoogd. De moestuinen zullen ook het regenwater opnieuw waarde geven door opvang en afleiding van het hemelwater dat anders verloren gaat in de grond of riolen. Ook vermindert een moestuin het stedelijke serre-effect en de afvalproductie.

2.4. Beschrijving van het multidisciplinair of sectoraal karakter van het concept

(Heeft het concept betrekking op meerdere beleidsdomeinen of ligt de focus op een bepaald beleidsdomein?)

Het concept focust op 'duurzame voeding en duurzaam ondernemen' maar incorporeert diverse domeinen:

- Opleiding en werkervaring:
 - horecasector: uitbating van een restaurant op de Belle-Vue-site waarbij 20/25 doelgroepwerknemers op jaarbasis opgeleid worden tot 'medewerker keuken' en 'medewerker zaal'
 - verkoop: verkoop in een lokale shop (op de huidige locatie van AGE) en op bio-markten waarbij 5/10 doelgroepwerknemers op jaarbasis worden opgeleid in 'verkoop voeding'
 - stadslandbouw: opleiding 'urban farming' voor 2/3 werkzoekenden
 - atelier 'Boomerang Design'
- Stadslandbouw: in de 2 moestuinen wordt een productie nagestreefd van 300 kg organische groenten en fruit per week (in het hoogseizoen). Het gaat hier voornamelijk over groenten met een hoge toegevoegde waarde (spinazie, rucola, Aziatische salade,...).
- Zorg: Atelier Groot Eiland heeft reeds heel wat ervaring met het werken met mensen met een psychiatrische problematiek maar voor een groeiende groep van personen met burnout-verschijnselen zijn er tot op heden nog geen aangepaste activiteiten. Een moestuin zou hier een perfect antwoord op kunnen bieden. Met een totale oppervlakte van 2.500 m² (2 moestuinen samen) denkt Atelier Groot Eiland een 15-tal personen met een psychisch profiel (stress, overspannenheid, burn-out) deeltijds en tijdelijk (3 tot 6 maanden) tewerk te kunnen stellen. Het wijkgezondheidscentrum Medikuregem wil hierbij ook een faciliterende rol spelen (toeleiding/begeleiding).
- Milieu:
 - uitsluitend productie van organische groenten en fruit in de moestuinen
 - gebruik van 2 'niet-gebruikte ruimtes': het dak nieuwe voedingshal Foodmet op de Abattoir-site en de vroegere bedding 'kleine Zenne'
 - recuperatie van regenwater (reeds afspraken met aanpalende hotel Meininger)
 - recuperatie van voedseloverschotten (project met Delhaize en Brussels Beer Project)
- Educatie/sensibilisering om de kansarme jeugd die opgroeit in een stedelijke context meer vertrouwd te maken met de boerenstiel, gezond eten,... Atelier Groot Eiland ziet hier een mogelijke samenwerking met Cultureghem.

2.5. In welke mate is dit concept origineel en innovatief?

(Inbreng van innovatie en gebruikte technologie, wat is er nieuw en uniek aan dit concept?)

Het unieke aan dit project ligt in de inschakeling van laaggeschoolde en langdurig werkzoekenden in een duurzaam productieproces in een transitiezone (kanaalzone) met ondersteuning van private en publieke middelen.

Dit project incorporeert tegelijkertijd op een organische wijze 3 dimensies:

- sociale dimensie: stadsmens wordt in contact gebracht met landbouw, opleiding en werkervaring, zorg
- economische dimensie: sociale economie die tewerkstelling genereert, sociale economie als incubator voor het ondernemen rond duurzame voeding met korte keten-activiteit
- ecologische dimensie: recuperatie voedselverspilling, watermanagement, creëren van een groene zone

2.6. Hoe kan dit concept een voorbeeldfunctie zijn voor andere steden?

Dit concept kan een multiplicator-rol hebben voor andere steden gezien dit project aantoont dat door een relatief beperkte inbreng van overheden (PPS-project) diverse 'niet gebruikte oppervlaktes' (bv. verloren grasruimtes rond ziekenhuizen) nuttig kunnen ingezet worden voor

sociale economie organisaties. Dit levert enkel winsten op voor 'de maatschappij'. In functie van de noden van de stad kan een overheid in samenwerking met de sociale economie tegelijkertijd werken aan een sociale, economische en ecologische dimensie.

Het concept van arbeidszorg en werkervaringstrajecten gecombineerd met nieuwe stedelijke duurzame economieën in kansarme wijken, met een sterk transitiepotentieel en gekoppeld aan de reconversie van postindustriële sites is een overdraagbaar concept.

2.7. **Met wie werd er samengewerkt om dit concept te realiseren?**

Team van de stad (met de gegevens van de personen die aan het project hebben meegewerkt)

De VGC ondersteunt AGE op verschillende manieren.

De VGC brengt verschillende actoren met elkaar in contact met betrekking tot dit concept (abattoir, AGE). In het kader van stedelijke vernieuwing zet de VGC haar schouders onder een stadsvernieuwingsproject op de sites van Abattoir en Erasmushogeschool Brussel. Er is een interessante koppeling tussen het hierboven voorgestelde concept en dit stadsvernieuwingsproject.

Vanuit het beleidsdomein Welzijn van de VGC is er een jaarlijkse Stedenfondssubsidie voor Arbeidszorg (183.000 EUR/jaar). Daarnaast ontvangt AGE vanuit Stedelijk Beleid een subsidie voor het WAW-project (20.000 EUR in 2014, 29.500 EUR in 2015). Naam en gegevens binnen de VGC:

- Algemene directie Welzijn, Gezondheid en Gezin: Luc Dekeyser (algemeen directeur)
- Cel Stedelijk Beleid: Pieter Van Camp (deskundige-coördinator)

Bedrijven die hebben meegewerkt (naam en gegevens projectleider)

- Brussels Beer Project: Sébastien Morvan
- Delhaize: Linde Raport
- Abattoir en/of BIG: Joris Tiebout en/of Thomas Zoellner

Andere (naam en gegevens projectleider)

- Simon Clissold, Australische stadslandbouwer (The Food Hub)
- Annalisa Gadaleta, schepen duurzame ontwikkeling, gemeente Sint-Jans-Molenbeek
- Medikuregem: Louis Ferrant

2.8. **Hoe beoogt het concept de samenwerking tussen verschillende stadsdiensten en overheidsniveaus te bevorderen?**

Het concept omvat een interessante en unieke vorm van publiek-private samenwerking: verschillende overheden investeren in bakstenen en in de werking van AGE, waarbij publieke middelen (VGC, gemeente Sint-Jans-Molenbeek, gemeente Anderlecht, Brussels Hoofdstedelijk Gewest via het instrument van de duurzame wijkcontracten) gecombineerd worden met sterke private investeringen en ontwikkelingen:

- Belle-View site: Delhaize en Brussels Beer Project (private actoren) en gemeente Sint-Jans-Molenbeek, Brussels Hoofdstedelijk Gewest en VGC (publieke actoren).
- Site Abattoir: nv Abattoir/BIG (private actor), Medikuregem (private sociale sector) en gemeente Anderlecht, Brussels Hoofdstedelijk Gewest en VGC (publieke actoren, ook een link met conceptstudie Stadsvernieuwing VGC).